

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 8 maal per jaar. Vierde jaargang nr. 7, Roosdaal, november 2016**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit num-
mer: Fotografenvereniging
Roosdaal (FVR), Jan De
Mont, Bart Caulier, Karen
Van Schuerbeeck, Marc
Muylaert, Luc Van Cauwe-
laert.

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
rausa@skynet.be. Het tijd-
schrift is ook in gedrukte
versie beschikbaar, maar
dan kost een jaarabonne-
ment € 20- te storten op
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, maart, april, juni, augus-
tus, september, november en december in digitale ver-
sie en op aanvraag in gedrukte versie. De digitale num-
mers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil, kan zich
in december abonneren (€ 20) voor de volgende jaar-
gang. **In de loop van het jaar worden geen nieuwe
gedrukte abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:
Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 054 32 33 64

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	om te beginnen
Blz. 3	anders
Blz. 4	terugblik
Blz. 5	Rausa in actie
Blz. 6	Over toeten en blazen
Blz. 10	De Pamelse Studentengilde
Blz. 15	Zoektocht naar de wortels
Blz. 18	Klap van hier

Op de voorpagina: foto Jan De Mont. Standbeeld van
de Dikke van Pamel aan de Denderkaai, een creatie
van beeldhouwer van Patrick Van Craenenbroeck.

Wat hebben Pieter Bruegel de Oude en Victor De Klerck (alias de Dikke van Pamel) gemeen? Weinig of niets, zou je denken. Maar toch... bij de meeste mensen roepen beide namen visioenen op van het vrolijke, gulle leven, de overvloed van het lekkere Brabantse land. Een eerste overeenkomst dus. Maar een tweede, merkwaardige gelijkenis is, dat de genoemde clichés noch voor Pieter, noch voor Victor kloppen. Wie zich enkel Bruegels dansende boeren of rijstpap etende bruiloftsgasten herinnert, moet dringend eens naar Bruegels prenten kijken. Daar zie je de nauwelijks verholen aanklacht tegen de politieke situatie van de dramatische zestiende eeuw, de feestende boerinnen en boeren lachen niet! Zij dansen met een verbeterd blik om de mond of laten zich in de buurt van Sint-Anna-Pede blindelings naar de rivier leiden. Neen, 'Pier den drol' was geen vrolijke gast. In 2019 herdenken we de 450ste verjaardag van zijn overlijden. In de aanloop naar deze herdenking zijn we trouwens volop bezig met de voorbereiding van een theaterproductie waarvoor we beroep doen op iedereen die als acteur, muzikant, decorbouwer of promotor wil meewerken. Maar ook het beeld van de vrolijke Dikke van Pamel klopt niet! Zijn levensbobijntje werd immers afgerold tussen 1848 en 1885, de tijd van 'Arm Vlaanderen', van de vlucht naar de steden, de industrialisering, een periode van grote sociale onrust.

Dat de telg uit een desondanks toch vrij welvarend Pajots boerengezin toch nationale bekendheid verwierf, was te wijten aan een uitzonderlijke schildklierziekte, waardoor de man de kaap van de driehonderd kg ruim overschreed. Door zijn 'anders' zijn werd hij een fenomeen, een rariteit, maar ook het onderwerp van spot en hoon. Waar hebben we dat de jongste tijd nog gehoord? Het is deze tragiek die door de makers van een innoverende theatervoorstelling wordt vertaald in muziek en woord. 'Er was eens in Pamel' gaat op 20 november in première in het Koetshuis. Voor ons is het de aanleiding om het in deze Rausa eens te hebben over de initiatiefnemer van dit project. Verder pluizen we een merkwaardig boekje uit van de Pamelse studentenbond uit het begin van de vorige eeuw. We krijgen de eerste aflevering van een minireeks over een voorname Lombeekse familie, we kijken even achterom naar geslaagde activiteiten én vooruit naar boeiende evenementen waarin Erfgoed Rausa een aanzienlijke rol speelt. En omdat ons volgende nummer pas eind december verschijnt moesten we ons reppen om een bijzondere persoonlijkheid, die op 6 december zijn zoveelste verjaardag viert, in een sappig streektaalartikel te eren. Het blijft voor onze redactie dus nog altijd moeilijker om te kiezen wat we niet gaan publiceren dan dat we inspiratieloos zitten te kniezen boven een leeg blad...

Een verrassende, hartverwarmende en bijzonder succesvolle **Open Monumentendag**. Dat mogen we zonder overdrijven stellen, wanneer we het hebben over 11 september '16. De fijne samenwerking tussen Zonnelied, de Cultuurraad, Erfgoed Rausa en zeker ook de gemeenschap van de Zusters Franciscanessen had een onvergetelijke editie als resultaat.

Honderden mensen brachten een bezoek aan de kloostergebouwen, genoten van een prachtige filmmontage van Jan De Mont, volgden de evolutie van klooster, MPI en Home Zonnelied aan de hand van een mooie tentoonstelling en lieten zich rondleiden door de zusters die honderduit vertelden over hun belevenissen en realisaties. Fotoalbums werden bovengehaald en anekdotes verteld.

Jammer genoeg was onze mooie folder een paar uur voor sluitingstijd al uitgeput. Een bewijs te meer dat we met meer dan gewone tevredenheid terugblikken op een deugddoend erfgoedevenement en dat samenwerking altijd leidt tot wederzijds respect, begrip en appreciatie.

Causerie Rik Van Cauwelaert:

we hadden het eerlijk gezegd wel verwacht: wanneer je iemand met de reputatie van Rik Van Cauwelaert in huis haalt, dan heb je gegarandeerd een geslaagde avond. Dat de zitjes een paar weken voor 21 oktober reeds allemaal waren voorbehouden, was ook te verwachten. We moesten jammer genoeg tientallen mensen ontgoochelen die te laat reserveerden.

Rik is niet alleen een uitstekend verteller met de pen, hij wist ook als spreker de tot barstens toe gevulde bovenzaal van het Koetshuis in de ban te houden. Dat een klein dorp groot kan zijn of grote figuren kan voortbrengen en dat dit zeker opgaat voor OLV-Lombeek, dat verbaasde niemand. Dat Rik de belangrijke rol van zijn vader in het tot stand komen van de taalwetgeving, behoorde ook tot de verwachtingen. Maar dat het nederige, Pajotse oord van 800 zielen in 1938 plots 60000 sympathisanten van Léon Degrelle lokte, dat was even schrikken. De beelden die Rik van deze onwaarschijnlijke meeting toonde, waren soms zelfs gewoon verbijsterend. Gelukkig konden alle emoties nadien doorgespoeld worden op de receptie die we de mensen aanboden op onze eerste **lustrumviering**.

Zondag 20 november '16

Er was eens in Pamel
muzikaal sprookje over
de Dikke van Pamel

van Ward Opsteyn
en Walter Evenepoel

met:
Gabriëli Koperensemble
Leerlingen Academie MWD
Tejauter 't Kerrekot
Erfgoed Rausa

Reservatie:
054 89 49 00

Met de medewerking van de Cultuur-
raad en het Gemeentebestuur van
Roosdaal

GC Het Koetshuis Strijtem Roosdaal

Rausa in actie

Om eerlijk te zijn, we waren bij Erfgoed Rausa echt wel vereerd toen ons werd gevraagd om mee te werken aan de voorstelling van het nieuwe boek van Maurits Van Liedekerke. Niet alleen omdat de auteur en de uitgever sympathieke mensen zijn, maar vooral omdat we wisten dat zij staan voor kwaliteit. In het boek dat uitgever Jan Heyvaert van de persen liet rollen, heeft Maurits Van Liedekerke een indrukwekkende reeks vrouwen en mannen, wat zeg ik, dames en heren, bij mekaar gebracht in een literaire processie. Met 75 zijn ze, geboren Pajotten of lieden die hier door een goed wind heen zijn gedreven. Maar allemaal hebben zij op hun heel eigen manier bijgedragen tot de uitstraling van onze gezegende regio.

Heel wat Roosdaalse figuren ook! Om te beginnen, de man die in dit blad centraal staat: de Dikke van Pamel, maar ook Gustaaf en Rik Borginon, Bert Decorte, Maurits Van Saene, Elisabeth Braeckmans, Pastoor Cuyllits, Frans Van Cauwelaert, Joseph Deschepper enz.

Op 4 december is Erfgoed Rausa gastheer bij de presentatie van het boek in GC Het Koetshuis. Wanneer je weet dat gitarist Eddy Peremans de gitaar zal beroeren en Rik Van Cauwelaert het woord zal nemen, dan is de kwaliteit gegarandeerd!

Je kan het boek (€ 30-) bestellen via www.boekaniemwinkel.be

van **Abbeloos**
tot **Zeppos**

*Anderhalve eeuw Pajottenland
in 75 portretten*

Maurits Van Liedekerke

Over toeten en blazen

In onze rubriek 'Figuren' zagen we al heel wat bijzondere mensen de revue passeren: naarstige en nederige nijveraars, schrijvers, schoolmeesters, sporthelden en schilders, gekweekt op Roosdaalse gronden of door een gunstige wind hierheen gedreven. Vandaag voegen we daar een musicus aan toe, een man die op de vijf continenten de hoorn heeft aangeblazen, als solist bij het Nationaal Orkest of als drijvende kracht achter zeer diverse ensembles. Nadat hij zich in 1993 op de hoogte van de Hertboomstraat had gevestigd, zou hij al zijn talenten aanwenden om in zijn nieuwe thuishaven de muziekcultuur stevige impulsen te geven. Een mooi voorbeeld van dit nobel streven is het project waar Hubert Biebaut momenteel met hart en ziel werkt: de creatie van een muzikaal sprookje over de figuur van de Dikke van Pamel. Meteen een goede aanleiding om ons naar Tomberg te begeven en daar onder een mild najaarszonnetje een fijne terrasbabbel te hebben.

Wanneer in 1946 in het verloren dorpje Denderbelle de kleine Hubert voor het eerst het zonlicht in de oogjes krijgt, komt hij terecht in een bewogen periode. Het land kruipt moeizaam uit het diepe oorlogsdal, mensen reichten de rug en proberen de draad weer op te nemen. Anderen komen getekend uit het zwarte lustrum en zoeken zich moeizaam een weg uit het moeras van de uitzichtloosheid. Uit die periode herinnert Hubert zich vooral het vele verhuizen: van Denderbelle naar Sint-Gillis, de kindertijd bij zijn grootouders, het internaat in Geeraardsbergen en de jeugdjaren in Dendermonde.

In zijn familie was muziek wel alomtegenwoordig, bijna iedereen speelde met minder of meer succes bij de fanfare 'Door Eendracht samen gebracht'.

'Het lag dus voor de hand dat ik ook muziek zou spelen. Ik was al wat vertrouwd met de bugel (flügelhorn).

In die jaren was er echter een nijpend tekort aan hoornisten. Je kon het aantal in de streek op twee vingers tellen. De dirigent zei toen: "Wij hebben een hoornist nodig, leg die bugel maar weg. Vanaf nu speel jij hoorn". Daarmee was de kous af.

De dirigent was lid van de befaamde 'Muziekkapel van de Gidsen' en hij zwaaide ook met het stokje bij de muziekmaatschappijen van Lebbeke, Willebroek en Londerzeel. Hij had een neus voor jong talent en nam zijn pupillen mee naar de andere gezelschappen waar hij actief was. Omdat ik echt wel wou vooruitgaan op mijn instrument trok ik ook nog naar de muziekacademie van Dendermonde. Daar had ik het grote geluk les te krijgen van François De Ridder. Hij was niet alleen een uitmuntend hoornist (hij speelde bij de Muziekkapel van de Zeemacht), maar ik vond in hem ook gelijk gestemde ziel.

Toen ik mijn laatste examen voor de 'stadsmedaille' moest afleggen zaten in de jury twee vermaarde hoornisten die me na afloop allebei kwamen vragen bij hen te komen studeren. Omdat ik weg wou uit de modder van de Denderboorden, koos ik voor Georges Carael die les gaf aan het Brusselse conservatorium.

De statige gebouwen van het Brussels Conservatorium aan de Regentschapsstraat. Foto: Erasmushogeschool Brussel.

Het was een van de belangrijkste en beste keuzes uit mijn leven. Door naar Brussel te gaan en bij Georges Carael te gaan studeren, vond ik ook een mecenas die me ontzettend veel heeft geholpen en die me zaken heeft bijgebracht die ik meedraag voor de rest van mijn leven.

Carael was een oorlogsveteraan, directeur van cultuurzender RTBF 3, professor aan 'le Conservatoire Royale de Bruxelles en ... een oud communist.

Ik kwam uit het provincienest Dendermonde en mijn Franse woordenschat beperkte zich tot hoop en al vijftig woorden. Maar ik had mezelf daarin gegooid en als je niet wil verzuipen, dan moet je zwemmen!"

Hubert trok dus in zijn eentje naar Brussel. Omdat hij koos voor de (Franstalige) leraar Carael, kwam hij terecht in een Franstalig instituut, iets wat jaren later wel gevolgen zou hebben i.v.m. de mogelijkheid om in het Nederlandstalig onderwijs te mogen les geven.

De band met zijn leraar primeerde echter en Hubert liet zich enthousiast op sleeptouw nemen door zijn 'meester'. Die bracht hem niet enkel muziek-technische en artistieke attituden bij, maar hij nam zijn pupil ook op sleeptouw door de woelige zestiger jaren. Carael troonde de jonge musicus mee naar Parijs om er de meirevolte te gaan vieren.

"Ik belandde zo bij de zogenaamde 'linkse bende'. Sommigen noemden ons 'dat kraapul' dat het muziekonderwijs stormenderhand wou gaan hervormen. Wij deden mee aan allerlei acties, zoals sleep-ins in het prestigieuze Paleis van Schone Kunsten.

Wij wilden de programmering mee beïnvloeden, de grote democratische sprong voorwaarts, je weet wel.

Carael introduceerde me ook bij 'Musiques Nouvelles', een zogenaamd Franstalig ensemble dat gesponsord werd door de Franse Gemeenschap, maar dat grotendeels bevolkt werd door Vlamingen, musici die het aan het maken waren. Ik leerde daar onder meer de gebroeders Kuijken kennen, de vermaarde contrabassist Maurice Aerts, klarinetvirtuoos Walter Boeykens, percussionist Frans Pelgrims en fagotist Jean Badts. Dit vooruitstrevend gezelschap werd dus ook gepatroneerd door Georges Carael. Zo zat ik bij de club van de hervormers, de contestanten als vertegenwoordiger van de jeugd. Er werd van mij dan ook verwacht dat ik overal mijn woord zou meepraten, zeg maar 'van mijnen tram gaan maken'.

Een van de gevolgen van onze acties was de splitsing van het conservatorium. Voor mij was dat een probleem, want ik wou niet scheiden van mijn 'voedstervader' Georges Carael. Die heeft het toen op een akkoord gegooid met de toenmalige nieuwe (Vlaamse directeur) Kamiel D'Hooghe dat ik bij hem mocht blijven studeren en hij zou mijn uren integreren in de Vlaamse afdeling. Zo kreeg ik dus ook een Vlaams diploma.

Ik ben een hele tijd blijven rondhangen in het conservatorium. Ik volgde er notenleer, hoorn, kamermuziek, toonverzetting, harmonie en muziekgeschiedenis. Maar ik volgde ook masterclasses in Engeland. Daar leerde ik ook de brassbandmuziek kennen, een genre dat ik hier met veel enthousiasme heb proberen te promoten.

Intussen begon ik ook al les hoorn te geven aan de academie van Sint-Pieters-Leeuw. Ik had daar het geluk veel leerlingen te hebben waaruit ik de beste kon selecteren om er de 'Brabantse Brassband' mee samen te stellen.

Daar werd stilaan de kern gevormd van mensen waarmee we de zaak hebben geprofessionaliseerd. Er zaten musici bij die ook les gaven en dus toegang hadden tot de beste talenten uit de streek, waardoor we een mooi ensemble konden uitbouwen.

Het was ook de tijd dat ik begon met 'De Hoornklas' (4 hoorns), Pro Arte en het Belgisch Blaaskwintet (het muziekarchief van BRT zit vol met opnames van dit ensemble, we hebben ongeveer alles opgenomen wat ooit door Vlaamse componisten voor blazers is gecomponeerd).

Ik heb in die jaren ook veel muzikale reizen gemaakt, mijn rusteloze geest dreef me naar alle mogelijke landen en streken.

Ook Belgian Brass Trio, Brussels Brass en de verschillende gedaanten van het Gabriëli-Koperensemble zagen toen het licht. Het was belangrijk dat die allemaal een andere naam hadden, want ik moest uiteraard op zoek naar financiële middelen om die orkesten leefbaar te kunnen houden".

Hubert gaf in die periode les in het dagonderwijs en deed tussendoor ook nog mee aan toegangsexamen voor het Nationaal Orkest van België. Toen hij op een mooie zomer aan het spelen was op het festival van Avignon, kreeg hij een telegram om zich onmiddellijk te gaan aanmelden voor een openstaande betrekking in het Nationaal Orkest. Hij zou er vier decennia als solist, eerste hoornist de longen uit zijn lijf blazen. Naast de concertreizen met zijn kamermuziekensembles en met prestigieuze orkesten (Londen, San Francisco, Mexico, om er slechts een paar te noemen) was hij ook bedrijvig als muziekpedagoog (aan het conservatorium van Antwerpen en het Lemmensinstituut, als gastdocent aan de Londense Colleges en de Illinois State University).

Men kan zich voorstellen dat het een hectische tijd was. Toch was Hubert ook een man van vlees en bloed die op een bepaald ogenblik de charmes van een Leeuwse schone niet kon weerstaan. Lea en Hubert trouwden en trokken aanvankelijk in bij de schoonouders, tot zij een eigen huis bouwden in Sint-Pieters-Leeuw. De familie breidde uit met een zoon en een dochter.

"We hadden voor ons gezinnetje een caravan aangeschaft. Ik kon die echter nergens onderbrengen. Toen kwam ik heel toevallig uit op een perceel dat te koop stond in het 'verre' Pamel.

Hubert Biebaut (l) en zijn collega hoornist Ernest Maes

Het was een mooi lapje grond (in de buurt van de Lombeekse molen) waarop een bouwvallig boerderijtje stond, met een schuur die nog in vrij goede toestand verkeerde. Ik dacht dat dit misschien een goed onderkomen zou zijn voor ons huisje op wielen.

Ik ben naar die verkoop gegaan (helemaal alleen, mijn vrouw wist van niets) en heb die grond gekocht. Toen was het probleem van de caravan opgelost, maar ik had eigenlijk veel te weinig tijd om dat hier te onderhouden. Op een bepaald moment overhaalde mijn vrouw me om er iets mee te gaan doen. Ik heb toen architect Persoons uit Gooik een plan laten tekenen en we zijn begonnen met de bouwwerken. Maar op een zeker moment waren de centen op en lag alles stil. Uiteindelijk hebben we het huis in Leeuw verkocht en zijn we sinds 1993 Roosdalers geworden".

Hubert was er de man niet naar om zich hier stilletjes te houden op zijn Tombergse hoogte. We hadden hier in Roosdaal net de cultuurraad opgericht en Hubert Biebaut bood zich aan voor het dagelijks bestuur. Onder zijn impuls werden hier toen prachtige concerten georganiseerd (o.a. een schitterend Hayden concert met het Nationaal Orkest in de kerk van Pamel) en het Lombeekse orgel werd vereeuwigd op een mooie orgel-koper-cd: 'Cuprio et organo'. In 1995 werd Hubert zelfs de nieuwe voorzitter van de Roosdaalse cultuurraad.

Die functie heeft hij slecht een paar jaar kunnen combineren met zijn andere verplichtingen. Hij was overigens toevallig ook nog verzeild geraakt in sportmanagement!

"Onze kinderen gingen in Anderlecht naar school en ik had me laten strikken voor het oudercomité van het Sint-Niklaasinstituut. Ik dacht daar een paar jaar een paar vergaderingen bij te wonen, maar voor ik het wist was ik voorzitter. Ik heb ook daar dan elk jaar grote concerten georganiseerd met o.m. François Glorieux, acteur Julien Schoenaerts enz. Zoiets zet je niet voor een appel en een ei op poten en ik moest bijgevolg ieder jaar op zoek naar fondsen. Een van de mildste schenkers was de 'general manager' van coca-cola, die ook in het oudercomité zat. Zo deed ik heel wat kennis op over het werven van fondsen. Een ander lid van het oudercomité was voorzitter van de volleybalploeg Go pass-Lennik. Ik had geen enkele band met het volleyball maar ja die vriend vroeg me om manager te worden van zijn ploeg en ik zette er mijn schouders onder. Aan dat avontuur hield ik enkele minder aangename herinneringen over. Toch was het achteraf bekeken een zeer interessante ervaring. Ik leerde mijn mannetje staan in dat milieu van mensen die wel iets wilden spenderen. Ik had trouwens al gevoeld dat het ook in de wereld van de muziek stilaan belangrijker werd om zelf voor middelen te gaan zorgen. In die zin was de volleybalperiode dus een goede leerschool".

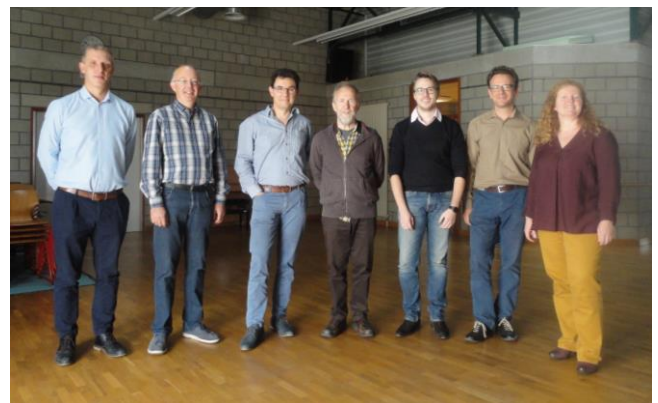
Toen Hubert met pensioen ging vielen er toch een aantal verplichtingen weg en zo vond hij een gaatje tijd om op de Roosdaalse cultuurakker weer aan de slag te gaan. Met veel energie en inventiviteit zette hij evenementen op touw om het prachtige orgel van O.L.V.-Lombeek meer in de kijker te plaatsen.

Omdat hij er rotsvast van overtuigd is dat cultuurbeleving moet groeien van bij de jeugd, betrok hij ook de scholen in zijn initiatieven. Hij ging met zijn muzikanten letterlijk naar de klassen!

"Het engagement voor de schoolconcerten is aan zijn vierde jaargang toe. Elk jaar bracht telkens een soort doorbraak. Vanaf dit jaar bereiken we ook alle Roosdaalse scholen. Vorig jaar had een van de leerkrachten gevraagd of er niet iets van verhaal in het muzikale aanbod kon komen. Toen is bij mij de idee gegroeid om een muzikaal sprookje te creëren. Voor mij lag de idee van de Dikke van Pamel voor de hand. Ik had al links en rechts eens aan kinderen en zelfs aan volwassenen gevraagd wat ze konden vertellen over de Dikke. Dat bleek verbazend weinig te zijn. En meteen dacht ik eraan sommige zaken te verbinden en als je dat doet, dan kun je mooie dingen realiseren".

Het mag duidelijk zijn: van stoom afblazen wil Hubert nog niet weten, hij blijft wel met straffe adem zijn partij meeblazen, letterlijk op het glimmende instrument, figuurlijk als grote promotor van de muziek in Roosdaal en alle windstreken.

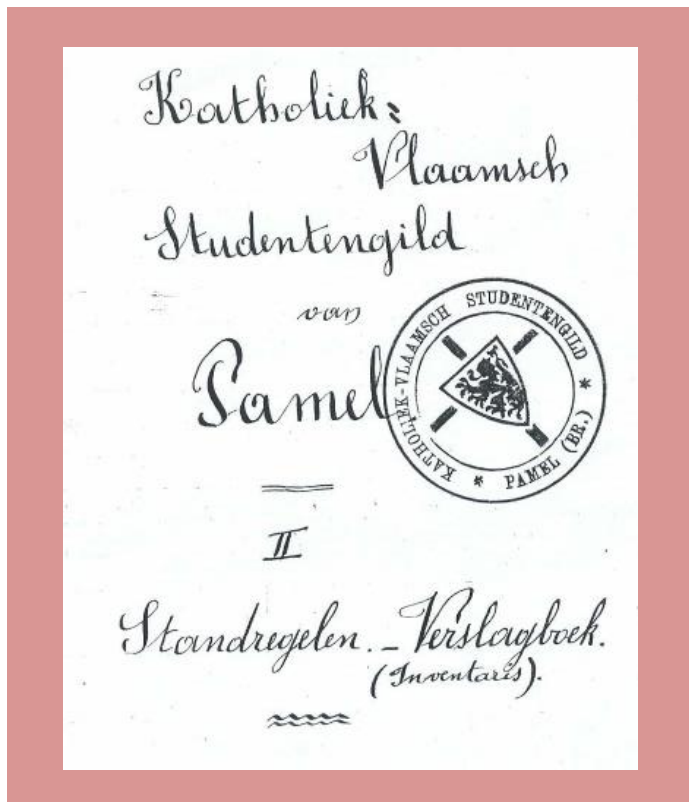
WE

De leden van het Gabrieli Koperensemble, stuk voor stuk topmusici, te bewonderen op de planken van GC Het Koetshuis bij de creatie van het muzikaal sprookje 'Er was eens in Pamel'. (midden Hubert Biebaut, 2de van rechts componist Ward Opsteyn)

Pamelse studentengilde (deel I)

In het Leuvense KADOC (Documentatie- en Onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving) wordt met zorg een boek bewaard van het 'Katholiek Vlaamsch Studentengild van Pamel'. Bart Caulier heeft de hele lijvige bundel bestudeerd en er een aantal merkwaardige passages uit geselecteerd. In twee bijdragen schetst hij ons een beeld van het studentenleven in Pamel, een kleine eeuw geleden.

"Een goed raadge: 't is nu vacantie, in plaats van 's morgens in 't bed te blijven liggen, moeten de studenten meer de H. Mis bijwonen"

Mochten we enkele maanden geleden, in volle vakantieperiode, met dit citaat uitgepakt hebben, dan hadden we ongetwijfeld heel wat felle reacties geogst van het jeugdige volk. Het gros van de studenten had zich ingespannen om zich met goede cijfers naar een onbezorgde vakantie te reppen, en had wellicht nul komma nul behoefte aan deze belerende, moraliserende woorden. De uitspraak hierboven is dan ook niet recent, want dateert van bijna 90 jaar geleden. Ze werd opgetekend uit de mond van de E.H. pastoor van Pamel, die in augustus 1928 de studenten van het Pamelse Katholiek Vlaamsch Studentengild toespreekt. De studentenbond werd opgericht op 13 september 1926 als afdeling van het Katholiek-Vlaams Studentenverbond en bleef bestaan tot 1940.

Rausa jrg.4, nr. 7 Blz. 10

Gedurende die 14 jaar was het een bij wijlen bloeiende studentenvereniging. Dat blijkt ook uit de 'Standregelen - Verslagboek (inventaris)' van de bond die Walter Evenepoel in het Leuvense KADOC-archief op de kop kon tikken. De vaak in zeer bloemrijke taal neergepende verslagen van de vergaderingen schetsen een beeld van de vereniging vanaf de oprichting tot 1935. Een bloemlezing.

"Den Pamelischen bond tot een hoog peil van leven en bloei helpen"

Tot eind 1925 vergaderde de kantonale 'Katholiek-Vlaamse Studentenbond' drie maal per jaar in Sint-Kwintens-Lennik. Karel Van Cauwelaert merkte evenwel dat vooral Pamelse studenten de vergaderingen bijwoonden. Om het die studenten makkelijker te maken, riep de toen 21-jarige Van Cauwelaert de vergaderingen vanaf 1926 samen in Pamel, in de toenmalige gemeenteschool aan de steenweg Brussel-Ninove te Poelk.

Één van de actiefste leden van de Pamelse studentenbond was Lombekenaar Karel Van Cauwelaert.

Met de steun van onderwijzer Jozef Staels kende de studentengilde er een reeks succesvolle bijeenkomsten. De eerste 'Pamelse' vergadering, in het paasverlof van 1926, wordt druk bijgewoond. Een dertigtal studenten is aanwezig, waarbij een twintigtal Pamelaars en verder vooral studenten uit Gooik en O.L.V.-Lombeek. Ondanks deze hoge opkomst, lijken – vooral de jongste – deelnemers nog te aarzelen om actief deel te nemen aan de vergadering. De secretaris schrijft in de notulen van de vergadering:

"De gemoedsgesteltenis der leden kan als volgt samengevat: gespannen aandacht in 't aanhoren der sprekers, passiviteit voor 't overige; slechts enkelen durfden het aan alleen een lied aan te heffen of een gedicht voor te dragen."

Ook op de volgende vergadering, in augustus 1926, nemen de meeste aanwezigen nog steeds een afwachtende houding aan:

"Nog niet genoeg voelden de leden zich thuis onder elkander, al waren de schoolbanken in amphitheater geschoven om het klassiek-streng van een school-uiteindelijk te weren."

Niettemin, de verhuis naar Pamel blaast een nieuwe wind in de vereniging. In die mate zelfs dat Van Cauwelaert zich de bedenking maakt dat de vroegere kantonale vergaderingen toch wel "zeer beperkt waren en dat te weinig gehouden vergaderingen anderzijds het leven eener beweging als deze doen zieltogen". Het antwoord hierop ligt voor de hand: op 13 september 1926 richten een aantal enthousiaste studenten het Katholiek Vlaamsch Studentengild van Pamel op. Karel Van Cauwelaert is voorzitter, en hij wordt bijgestaan door ondervoorzitter Lodewijk (Louis) Bogaert, schatbewaarder en dienstdoend secretaris Geeraard (Gerard) Kestens en raadslid Albert Hertveldt.

Een dag later, op de vergadering van 14 september 1926, zijn dan ook – weinig verrassend allicht – buiten de voorzitter enkel nog Pamelaars aanwezig. De bijeenkomst vindt ook niet meer plaats in Poelk, maar in de gemeenteschool aan de kerk van Pamel.

Ook hier krijgen de studenten de steun van het schoolhoofd, Cyriel Van Herreweghen om de vergaderingen vorm te geven. Belangrijkste agendapunt van die vergadering is ongetwijfeld de aankondiging "in een kernige, kloeke rede" van Van Cauwelaert dat hij aftreedt als voorzitter. In zijn afscheidswaarden spoort hij de leden aan "den Pamelischen bond tot een hoog peil van leven en bloei te helpen".

Zo zag het gemeentehuis en de achterliggende school eruit rond 1926

Na Van Cauwelaert zijn de voorzitters Marcel De Beenhouwer (1928), Albert Muylaert (1929-1931), Alfons Van Vreckem (1932), Jan Van Vreckem (1933).

De eerste echte vergadering van het eigen Pamelse studentengild wordt belegd op 31 december 1926. Volgens het verslag: "Tien voornoen, regenachtig winterweer, nat en droevig, niet koud: griepweer." Blijkbaar durfden de winters toen ook al eens, net zoals onze voorbije winter, onder de verwachtingen te blijven.

Ondervoorzitter Lodewijk Bogaert brengt op deze vergadering in lovende woorden hulde aan de aftredende voorzitter Karel Van Cauwelaert:

"... hoe 't deze nooit mangelde aan taaie volharding, ongerept ideaal en kalme geestdrift, hoe Karel op eigen schouders dikwijls al 't werk te torsen had; met één woord: hoe hij de ziel was geweest van onze bijeenkomsten."

Daarna worden de 'standregelen' van het Gild toegelicht. Hieruit een selectie van artikelen die het doel van de vereniging schetsen:

Algemene standregelen van het Katholiek Vlaamsch Studentengild van Pamel (Brabant)

1 Stichting: . *in het jaar Onzes Heeren 1926 werd te Pamel op 13 september deze Katholiek-Vlaamsche Studentenvereniging opgericht*

2 Doel: *inniger broederlijke betrekkingen tussen de studenten en een ruimer verstandelijke ontwikkeling bekomen, en zodoende bijdragen tot meerder lof van God en tot verheffing van ons volk*

3 Middelen: *al wat tot verstandelijke ontwikkeling der leden kan bijdragen*

4 Het gild ziet af van alle politiek

5 Patronen: *OLV. Stoel der Wijsheid, Zijne Zalige Johannes Ruysbroeck (...)*

15 De gewone vergaderingen vangen aan en eindigen met een gebed en den 'Vlaamschen Leeuw', de voorzitter bidt voor (...)

20 De vergaderingen zullen als volgt plaats grijpen: *a. minstens één tijdens het Nieuwjaarsverlof, b. minsten één tijdens het Paaschverlof, c. gedurende het groot verlof zal men een mis laten zingen voor de afgestorven leden,*

Verder bepaalt het huishoudelijk reglement de taken en de rollen van het bestuur (bestaande uit voorzitter, ondervoorzitter, schrijver en schatbewaarder) en de organisatie van de jaarlijkse bestuursverkiezing in de Paasvakantie en wordt bepaald hoe een student lid kan worden. Na goedkeuring van deze standregelen, schrijven alle twintig aanwezige studenten hun naam in "een daartoe aangeworven schrijfboek" en betalen de ledenbijdrage van 1 frank.

De jongste leden blijken intussen ook wat minder schroom aan de dag te leggen, want het verslag van de vergadering vermeldt:

"de jongere elementen krijgen wat meer durf."

En zo eindigt 2016, het eerste bestaansjaar van de Katholieke Studentenbond van Pamel:

't Is al over twaalf. Alles wordt kort en bondig opgeknoopt; met wederzijdsche wenschen van 'gelukkig en zalig Nieuwjaar' trekken de leden af op den disch, die thuis wacht."

In 1927 worden geen verslagen ingeschreven in het verslagboek. We mogen veronderstellen dat de werking van de studentengilde verder uitgebouwd wordt, want wanneer de verslagen terug hernemen in 1928, blijkt hieruit een groot enthousiasme en navenante ijver.

"Doe wel en zie niet om"

"Jongens, sprak hij, weest mannen van daden, studeert ernstige boeken, geen romans of geschiedenisjes, zoo zult ge uw volk, uw Vlaamsche volk beter leren kennen, zoo zult gij toekomstige leiders uw volk hooger leeren schatten en beletten dat het verdrukt wordt. Hier in uw vergadering moet ge inoefenen, 't zij declamatie, zang, opstel of letterkundig werk."

Met deze "voedzame kost" opende onderwijzer Jozef Staels de eerste vergadering van 1928. Het is een boodschap die in de volgende vergaderingen nog vaak herhaald zal worden.

Niet alleen de onderwijzers trachten de leden van de Studentengild op hun plichten te wijzen. Ook de eerwaarde heren pastoors vormen een steunpilaar voor de gilde. Ze frequenteren de vergaderingen heel regelmatig en spreken de verzamelde studenten toe. Zo houdt E.H. Willems begin 1929 een niet mis te verstane verhandeling over wat de plichten van een Katholiek Vlaams Student zijn:

1 Student: is iemand die zich toelegt op de studie. Als student is uw plicht groot tegenover uw ouders, tegenover uw zelf, tegenover uw volk en tegenover God.

2 Katholiek: wij zijn allen leden van de H. Kerk

3 Vlaamsch: Guide Gezelle schreef 'West-Vlaming, wie God Vlaming schiep; en dat moet ook waar zijn voor de katholieke studenten. Wij zullen dan onze vlaamschgezindheid niet laten beïnvloeden door politiek

Het is ook E.H. Willems die tijdens deze redevoering de leuze van de studentengilde voorstelt: 'Doe wel en zie niet om'.

'Vlaanderens ziel'

Het Vlaamse karakter van de studentengilde wordt inderdaad sterk en veelvuldig benadrukt. Zo brengt Edward Everaert op de vergadering van april 1930 "in vloeiende taal de geschiedenis van de Vlaamse Beweging":

"Over 50-60 jaar was het zoals nu, een vader vroeg een geboorteakt in 't Vlaamsch. Hij kreeg hem niet. Hij spande zijn recht in en kreeg 10 dagen gevang en een geldboete. Nu weigert een soldaat fransche bevelen uit te voeren: hij wordt gestraft. Met de omwenteling van 1830 kwam de Conscience, de Van Rijswijck en de Ledeganck beweging. Maar zij was zoo oppervlakkig en drong niet in de ziel van Vlaanderens nood: 't was enkel een taalkwestie. Dan kwamen Gezelle, Verriest en Rodenbach die de ziel van Vlaanderen wekten. De drie hadden voor levensopvatting: de waarheid.

Spreker zegt: Vlaanderens toekomst ligt in de jeugd, ligt in ons. Maar als ons leven ten dienste staat van de waarheid, dan valt er te lijden. Doch van 't lijden mogen we niet bevreesd zijn. Ons kruis is AVV-VVK. Weze het liefdewerk van de student dees:

het vuur aansteken waar er een hoop hout ligt, als Rodenbach."

Gezelle en Rodenbach

Niet toevallig verwijst Edward Everaert in zijn verhandeling naar Gezelle en Rodenbach, wiens Vlaamse bevlogenheid een rode draad is doorheen de inhoud van de vergaderingen. Met de regelmaat van een klok worden de studenten wegwijs gemaakt in filosofie, leven en werk van Gezelle en Rodenbach.

Zo wordt de vergadering tijdens het 'groot verlof' van 1930 helemaal gewijd aan Gezelle. Verschillende studenten slaan de handen in elkaar om samen leven en werk te belichten.

"Gezelle als Vlaming' door Albert Muylaert. Eerst werd Gezelle behandeld in het algemeen. Zijn leuze was steeds AVV-VVK. Hoe hij de baanbreker was van de nieuwe Vlaamsche dichtkunst, met als doel zijn volk christen maken en doen blijven. (...) Gezelle was de grootste Vlaming. Hij alléén was de durver. Gezelle kende zijn taal ten volle, hij was de taalwroeter, de zoeker naar allerlei woorden.

(...) Nu kwam de beurt aan Jozef Van Herreweghen: 'Gezelle als natuurdichter'. Over de natuur heeft Gezelle zijn mooiste gedichten geschreven. Immers 't is de natuur die hem dichter heeft gemaakt. (...) Eindelijk 'Gezelle als priester' door Frans Stockmans. In talrijke gedichten geeft spreker, den ootmoed, de zachtmoedigheid weer van den heiligen man, die zijn poëzie wist te wijden tot een lofzang aan God of een roerend dankgebed. Spreker legt uit: het groote ziele lijden van Gezelle, toen hij van Roeselare naar Brugge werd verplaatst om zijn kunst. Gezelle's ziel snakte naar God, ieder vers spreekt dit heimwee maar al te duidelijk.

Deze vergadering volop in het teken van Gezelle en zijn gedichten is prachtig geslaagd. Iedereen was ontroerd en iedere spreekbeurt werd met luid handenklappen en bravogeroep beantwoord. Ieder ging naar huis met in het hart meer eerbied, meer liefde voor Gezelle en zijn mooie dichttekens."

De meest begeesterende verhandeling over Rodenbach blijkt, niet echt verrassend, opnieuw van E.H. Willems te komen. Tijdens de vergadering in het Kerstverlof van 1931 spreekt hij de verzamelde studenten toe:

"Het korte, maar o zo rijk gevulde leven van Berten Rodenbach, de wonderknaap van Vlaanderen.

De spreker behandelde achtereenvolgens Rodenbach's jongensjaren, studiën te Roeselare en als student te Leuven.

Dan komen zijn laatste ogenblikken, als een pakkend slot uit een mooi sprookje. Rodenbach wist dat hij ging sterven, en hij bevocht den dood: zijn geest, zijn wil wou hij bewaren tot het einde.

Zijn werken: hij deed het Vlaamsch bewustzijn herleven door de oud-Vlaamsche kunst te behandelen, zijn mooie tekeningen op omslagen van schrijfboeken getuigen van een reuzen ontwikkeling voor die jaren. Maar bijzonder tussen de makkers werkte Rodenbach door zijn liederen: 'Nu een lied voor Vlaamsche Zonen', zong Berten, en 't was uit met het Fransch. De grondslag voor een nieuw Vlaanderen was gelegd.

Rodenbach zelf leefde niet lang, maar zijn geest leeft voort, en we zien waar we na een halve eeuw onverpoosd werken, gekomen zijn.

Nu begrijpen we beter Rodenbach zijn werken, zijn streven en ook zijn sterven. Een nieuw vuur was in ons gekomen: om ook als den jeugdigen Berten te werken voor ons Vlaanderen."

Hoeft het dan ook te verbazen dat op vergaderingen van de gilde meermaals 'Klokke Roeland' en 'De Blauwvoet' luidkeels gezongen worden, of gedichten van deze illustere Vlamingen voorgedragen worden. Voorwaar, het verslagboek van de Pamelse studentengilde leest bijwijlen als een catalogus van het oeuvre van Rodenbach en Gezelle.

Deze beide illustere schrijvers zijn evenwel niet de enige schrijvers die ruime aandacht krijgen van de studenten. Enkele actieve leden brengen heel regelmatig gedurfde eigen creaties, zowel opstellen als poëzie, of dragen werk voor van gerenommeerde schrijvers zoals Pol De Mont, Alice Nahon, Joost Van Den Vondel, Louis Van Wilderode, Felix Timmermans, Cyriel Verschaeve, Cyriel Buysse,

In deel 2 van dit artikel, dat in een volgend Rausa-nummer verschijnt, leest u meer hierover en komen ook de andere activiteiten van de studentenbond aan bod: toneel, boekerij, gouddagen, optocht en vlagwijding en veel meer.

Bart Caulier

Kaarten van de abdij van Ninove, 1616-1781

Dr. Jaak Ockeley verzamelde de domeinkaarten van de Ninoofse abdij in een schitterend naslagwerk. Naast de mooie kaarten (van o.a. Strijtem, Pamel en Borchtlombeek) verrast de gerenommeerde historicus ons met een bondige maar heldere samenvatting van de bewogen geschiedenis van de abdij. Je kan het boek bestellen bij de auteur (02 45 25 373). Wij kunnen ons bij Erfgoed Rausa nu al verheugen op het feit dat Jaak Ockeley in het najaar van 2017 bij ons een lezing komt geven over dit buitengewone boek. We houden je op de hoogte!

De gezinsreconstructie van de stad Ninove van de 16^e eeuw tot 1802.

Dr. **Herman Van Isterdael** pakte onlangs uit met nog maar eens een monumentale publicatie. Samen met Guy Borigem (†) bestudeerde hij jarenlang de parochieregisters van de stad Ninove. De neerslag van dit enorme werk vind je nu in een volumineuse naslagwerk, onmisbaar voor wie in de regio Ninove aan stamboomonderzoek wil doen

Je kan het boek bestellen door €50 + € 12.5 verzendingskosten over te schrijven op rekeningnummer IBAN BE62 0001 0070 1861 van Herman Van Isterdael. Vergeet niet je volledig adres te vermelden!

Zoektocht naar de wortels van het geslacht Van Cauwelaert- de Weyls

Kuierend langs de grafmonumenten op het kerkhof van O.L.V.-Lombeek trok een mooie, oude grafsteen de bijzondere aandacht van Luc Van Cauwelaert. Hij begon een zoektocht naar de wortels van het adellijke riddergeslacht de Weyls, dat verwant is aan de familie Van Cauwelaert. De interesse werd fascinatie en mondde uit in artikel dat we over twee Rausa's verdelen. In deel 1 graaft Luc naar de verre Duitse, Spaanse en Brabantse voorouders van de familie de Weyls. De grafsteen naast de hoofdingang van de Lombeekse kerk verwijst naar een Spaans adellijk en invloedrijk geslacht, di San Esteban, dat zich door huwelijk met Brabantse adel heeft vermengd.

Het Spaanse voorvaderlijk geslacht van de Weyls, di San Esteban

De adellijke familie di San Esteban was afkomstig uit de groene vallei van Carranza gelegen in Biscaya, een der Baskische provincies. **Juan di San Esteban** was de 'algemeen betaalmester' van het Spaanse garnizoenen zowel in de zuidelijke als de noordelijke Nederlanden (Pagador General). Hij was gehuwd met dame **Suzanne Speckhouters**, meerdere malen verwant met een van de 'Zeven Brusselse Families'. Haar moeder, **Elizabeth de Brecht**, bezat het landgoed met kasteel samen met het Wijngaardbos en veel andere gronden te Onze-Lieve-Vrouw- Lombeek. Deze dame kocht dit goed in 1607 bij de verkoop op rechtelijk bevelschrift van de raad van Brabant van de goederen van de markgraaf van Antwerpen. Zij was verwant met de hoogste Brabantse adel en was in rechte lijn afkomstig van de adellijke familie van Brecht en langs mannelijke zijde van de hertogen van Brabant (vertrekkend bij Hendrik I (1165-1235), hertog van Brabant en Leuven. Deze lijn start bij Jan III, hertog van Lotharingen, Brabant en Limburg, markies. Naast zijn zes afstammelingen met zijn echtgenote Marie d'Evreux had hij drie bastaards met jonkvrouwe Gabrielle de Brecht.

Een van hen was Godefroid, die de stamvader van de adellijke tak de Brecht is. Het wapenschild met de Brabantse leeuw draagt nu nog steeds de omgekeerde dwarsbalk. Langs grootmoederszijde was Elisabeth verwant en dus de nicht van haar echtgenoot. Bovendien was zij een afstammeling van de Capetingers (grondleggers van de Franse monarchie).

Deze afstammelingen waren geëerde huwelijkspartners, gezien zij zich beriepen op hun Merovingische afstamming. Deze Merovingers beriepen zich op de afstamming van Maria Magdalena, die met haar kinderen (die ze had met Christus) op haar vlucht uit Palestina in Marsala (Marseille) aan land kwam. Dit onwaarschijnlijke verhaal wordt nog steeds door de Habsburgers voor waar aangenomen.

Suzanne de Brecht en Juan di San Esteban kregen in Lombeek vijf kinderen. Zoals wij later zullen zien, stierf Juan vroegtijdig. De enig overlevende zoon Alonso genaamd, keerde terug naar Spanje waar hij in de voetsporen van zijn vader een belangrijke administratieve positie kreeg en uiteindelijk 'corregidor' (burgemeester) werd van Valladolid, hoofdstad van Castilië en León en van de provincie Valladolid.

Hij huwde de Spaanse Catherine-Marcellina de Ochova. Christina trouwde met Hendrick Fredericx, hoofd van de Antwerpse politie, Maria-Anna met Jan Bollarts, heer van Neder- en Overheembeek.

Wat nu de stamboom de Weyls betreft, vinden wij de dochter Suzanna di San Esteban, die in 1647 huwt in de Brusselse Brgitinnenkerk met **Ridder Steven de Weyls**, de stamvader van de takken de Weyls, zowel in Leuven als in Lombeek. Zo krijgt de ridderslike familie de Weyls Spaans en hertogelijk bloed. In het verhaal de Weyls zullen wij nader kennis maken met ridder Stephano van Weyls, de meest markante figuur van heel de familie de Weyls.

Deze gelauwerde ridder was vereerd met het brevet van ridder in de Pauselijke Christusorde. Deze nieuwe orde kwam in vervanging van de orde der tempeliers. Naast het landgoed (Rockenborch) vinden wij in Lombeek nog een materiële getuige in steen van de aanwezigheid van de familie di San Estaban in Lombeek namelijk: **de grafsteen van Juan di San Esteban.**

Deze oude hardsteen lag oorspronkelijk in de kerkvloer. Slechts twee grafstenen hebben de slijtage door de vele verschuivende voeten van de kerkgangers overleefd: deze van pastoor Bijl en die van Di San Esteban. Dat het liggende stenen waren kan je afleiden uit de om de rondom liggende waterlijsten met afvoerkanalen naar buiten (bron Y. Van Schepdael).

Deze laatste prachtige rechthoekige arduinsteen, overdekt met een wapenschild in onoverheven beeldhouwwerk (diepliggend), in de steen zelf gebeiteld, draagt over de volledige rand een Latijns opschrift. Het is de grafsteen van de jonge Spaanse edelman Juan de San Esteban (verlatijnt tot Johannes Baptista a Sancto Stephano) wiens ouders toen op het kasteel Rockenborch leefden.

*Kasteel
Rockenborch,
Lombeeks
monument*

Hij overleed te Leuven ten huize van zijn neef Steven de Wyels, doctor in de beide rechten, bij wie hij inwoonde. Hij overleed in 1629, korte tijd voor hij zijn licentiaats-examen zou afleggen en dit als gevolg van verwondingen opgelopen in een duel.

In 1972, ter gelegenheid van de plaatsing van de glasramen ter ere van Frans Van Cauwelaert, geschonken door het stadsbestuur van Antwerpen, en dat van Jan Frans Vonck, leider van de Brabantse revolutie, geschonken door het gemeentebestuur van Roosdaal, werden tegen de oostgevel het grafmonument van E.H. Vonck rechts en de grafsteen van Juan di San Esteban links van de ingangspoort geplaatst. De grafsteen van di San Esteban werd vertikaal tegen de kerkmuur geplaatst. Beide grafmonumenten werden met een gesmeed hekken beschermd.

Het wapenschild van de San Esteban is verdeeld in drie percelen; het ene dat de helft van het schild beslaat, draagt een adelaar wat volgens de Spaanse wapensymboliek betekent dat de di San Estebans hoofd van een militiegroep waren.

Het tweede paneel rechtsboven draagt een toren met een krijger die op een hoorn blaast (wat betekent dat zij het hoofd waren van een landbouwonderneming, de hoorn diende om de werklieden samen te roepen bij dringende gevallen; het derde paneel draagt een boom met twee lopende honden (dit is een verwijzing naar het wapen der provincie Biscaya). In de boom, een prettoig detail, een hangende fruitmand. Het paneel met de hoornblazer omvat een gebouw met twee lage en een hoge toren waarop de hoornblazer zich bevindt.

Deze configuratie is het officiële schild van Léon en Castilië die tot de 16de eeuw als hoofdstad Valladolid had. Columbus ligt er begraven. Het feit dat het schild de officiële symbolen van drie provincies draagt wijst op het belang van deze familie.

Het geslacht de Wyels, de Duitse tak.

De eerste tekenen van het geslacht de Wyels betreft een document uit 1461 van de 'stad Cleve' dat vermeldt dat er een oude grafsteen van de familie bestond, toegeschreven aan Hendrik van Wyels: "*... ende want vastghene voorschreven aen ons alsoo claerlyck is gebleeken ende oock goede heuisse sijn draegende dat de voorsyde waepenen in de collegiale hoofdkercke alhier op zekere sepultiere ofte grafsteen staende sijn in eene ovaal formighe plaete van metael uitgehouden ende verheven, ende uytwysend des datums aldaer gestelt anno veertien honderd ende een entsestich.*"

Hier staan wij voor een raadsel: in Nederland vinden wij een onooglijk gebied, het land van Kleef, een buurtschap in de gemeente van het Loon. In Duitsland vinden wij een stad Kleef die samen met o.a. Gelre en Kalkar het hertogdom Kleef zou vormen. De burcht Zwanenburcht lag op een hoogte in een bocht van een oude Rijnarm. In de 15de eeuw breidde het hertogdom zich uit tot het Nederlandse Arnhem.

De Wagnerkenners zullen hier de beroemde sage van de Zwaanridder herkennen. Vanaf de rivier de Waal over de Rijn verlost hij Beatrijs, dochter van de laatste graaf, die op vlucht was voor andere vorsten die op haar graafschap aasden. De ridder werd door een zwaan getrokken, vandaar de naam, Zwaanridder. Later werd om hem de sage van Lohengrin gegeven.

Vanwaar de bovenliggende Dietse tekst in een Duits hertogdom?

Bij een bezoek aan de Nederrijn valt snel op dat Duits niet de oorspronkelijke taal was. Vele namen als Duffelward, Haagse poort, Veen en Spielberg duiden op Nederlandse oorsprong. Vanaf 1828 wordt het Duits de verplichte taal in onderwijs en kerk. Na 1870 blijft nog enkel het dialect over (bron Wikipedia).

De tekst op de vorige bladzijde was dus duidelijk in de toenmalige taal van Cleve. Wij krijgen later nog andere teksten onder ogen die betrekking hebben op de familiewapens van Steven von Wyels in het Middel Nederlands, door de magistraat van Cleve afgeleverd. Het taalenigma is opgelost.

De gekende afstamming:

In 1461: Hendrik van Wyels begraven in de hoofdkerk van Cleve.

Steven van Wyels, ridder rond 1506 te Cleve. Vermoedelijk een kleinzoon van Hendrik van Wyels. Hij was gehuwd met Livyne Ossenbroek.

Hendrik I van Wyels zoon van Steven wordt geciteerd te Cleve omstreeks 1552. Hij bleef ongehuwd en stierf zeer jong in de Duitse oorlogen in 1573, in dienst van de Duitse keizer. Voor de eerste maal vinden wij hier een vermelding van een militaire carrière. In de latere levensbeschrijvingen van de ridders de Wyels zullen wij vele militaire verwijzingen vinden, soms hele gezinnen, meestal in dienst van de Spaanse koningen. Ik wil hen geen ijzervreters noemen, maar zij hadden duidelijk een strijdersaard.

Steven de Wyels' ruilt rond 1578 het land van Cleve voor Antwerpen en sterft er in 1627. Hij wordt begraven in de O.-L.-V.-kathedraal naast zijn vrouw Barbara Baeck, een dame van zeer hoge komaf. Hij maakte de omgekeerde tocht van Cleve naar het zuiden. Hij was dus geen protestant maar een overtuigd katholiek. Barbara Baeck is de dochter van Jonkheer Willem Baeck en Jonkfrouw Anna de Cuypere. Beide families kwamen uit Lier, waar ze volgens een attestatie zeer gereputeerd waren.

Willem, Vorst van Cleve, stelde zich heel open op ten aanzien van de hervormingsbewegingen te Wezel en andere plaatsen. Hij liet de hervormingsbewegingen ongestoord hun gang gaan. In 1566 kwam er een nieuwe golf van godsdienstvluchtelingen toen in Vlaanderen de Calvinistische gemeenten werden verboden.

De synode van Wezel waar Marnix van St. Aldegonde (buitenburgemeester van Antwerpen en vermoedelijk schrijver van het Wilhelmus) aanwezig was riep het Kleefse land uit tot een vrijplaats niet enkel voor protestanten maar ook voor katholieken die onder protestanten te lijden hadden. In 1570 werd het katholicisme officieel verboden op bevel van Amsterdam. Deze eenzijdig protestantse omgeving deed Steven, die een zeer overtuigd katholiek was, de omgekeerde vlucht naar Vlaanderen maken.

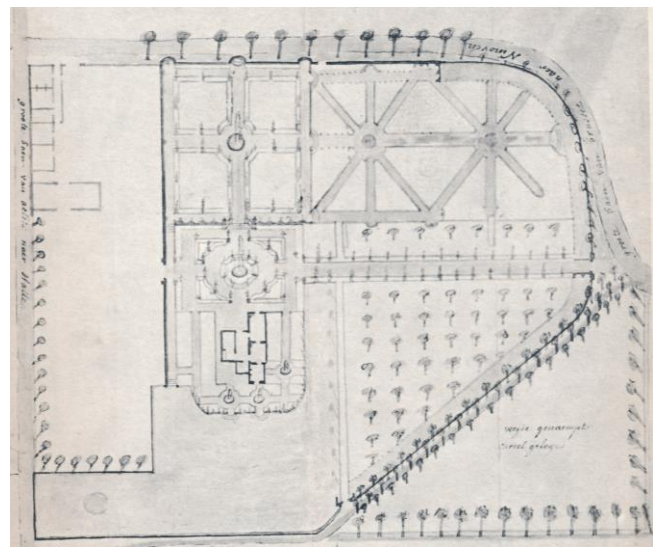
Deze gegevens waren terug te vinden in drie certificaten van de raad van burgemeester en schepenen en raad van de Cleve gedateerd 30 mei 1660, de tweede en derde 15 februari 1663. Deze documenten werden opgesteld ten behoeve van Ridder Stefano von Wyels die wij in het volgende deel zullen terugvinden. Deze scabinale akten (schepenakten) werden op zijn vraag afgeleverd. Zij verwijzen naar met wapenen versierde grafstenen. De beschrijving van deze wapenen komt overeen met de afbeelding van het schild zoals nu nog steeds gekend.

Het doorhangend schild heeft in zijn bovenste deel twee gouden herten tegen elkaar opspringend, in het onderste deel drie gevlamde herten. Het schild is verheven met een open getraliede helm met een wrong

van groen en goud waaruit een gouden hert omhoog springt en is omgeven met lover. In een volgende bijdrage zullen wij het verhaal vertellen van familie de Wyels en Van Cauwelaert.

Luc Van Cauwelaert

Bronnen: voor het wapenschild: Karel Van Cauwelaert in Eigen Schoon XXXI jg. 1948 nr. 10. -voor de familie de Wyels: Herkomst en stamboom van de familie de Wyels, inlichtingen door Hendrik Van Cauwelaert de Wyels. Onderstaand plan van het landgoed Rockenborch (± 1750) ontleenden we bij A. Wauters, Les environs de Bruxelles)

Klap van hier

Rausa jrg.4, nr. 7 Blz. 18

Je hebt ze zeker al in je brievenbus gekregen: de reclamefolders van en voor Sint-Niklaas. Druk bekeken door klein (wat zou ik allemaal aan de Sint kunnen vragen) en groot (wat gaat mij dat allemaal kosten...). Ook bij Torken van Langes werd de schoen klaargezet...

Torken: "Moe, ik em mènne brief vé Sintj-Neklaus geskreven. Go je gouè em no de post doen, tein es'n zeker op touèd in Sponj'n en kinn'n de zwètte piet'n mè speelgoed in élen zak steken."

Moe: " Mo ba jauk mènne joengen, ik zal d'er direct nen tember op plèkken. Ie ze, ik zal van achter ne kieë aun de kénink zènne kop lèkken en em seffes aun de fakteur meegeven, tein is'n nog zoeë rap in zè kastieël."

De brief werd 'gepost', gelezen door 'zijn secretariaat' en de lang verwachte dag brak aan...

Torken: "Moe welke skoene moenne 'k aune de stoof zett'n. Willek dè groeëte bott'n van onze va gon aul'n, dau kan veel in."

Moe: "Da zou'k niet doen zè mè joengskene, a vader zèn voet'n stinken veel te nouèg, Sint-Neklaus gaut dau niks will'n insteken. Pakt a nie skoene'n da'k a pasede weik èm gekocht vè 's zondaugs nau de mes te gaun. 't Geen da 't er nie in kan, zal'n d'er wel 't nevest leggen."

Torken: "Ik èm oeëk nog een skoeën tiekenink gemokt, zie ne kieë!"

Moe: "Dau gaut den brave man nouèg kontent mé zijn. A zoeë iet skoeën, da angst 'n derekt in zèn kastieël omoeëg boven zènnen bero. Wa go je nog bè aë skoene leggen?"

Torken: "Ik em nog ne wettel en e stik van een raup ooët den of gaun aul'n. Zè pjeid étj da nouèg geirn. En een pille sooëker, de pjeir'n van noenkel Sis zèn dau zot van. Pasede jaur emmek er oeëk nog een druppel zjeneivel bouè gezétj. Moennek da na oeëk weer doen?"

Moe: "Vanouèges! As't vriest zal een druppel goed doen vé dènnen ouë ménsj."

Torken: "En vé zwètte piet?"

Moe: "Zétj ve douènen een zjat zwètte kaffe gerieëd. 't Is dau van dat 'n zwèt ziet!"

Het werd bedtijd en Torken trok braaf naar boven... een woelige nacht brak aan...

Torken: "Moe! Va! Ik em iet g'oeërd! 't Pjeid van Sintj-Neklaus zitj op 't dak! Oeërde gouèl'n dat oeëk?"

En va moet een eerste maal naar Torkes kamer.

Va: "Wa é je g'oeërd? E pjeid op 't dak? Davé es't nog veel te vrig joengen. Sint-Neklaus moet bè allemou de brave kinnjer'n gaun vannacht, da zal nog e poeësken dier'n ieë dat 'n ie is zè. Allei, drooët a en slopt nog een bétj'n."

Va gaat terug naar bed, heeft amper de ogen dicht gedaan...

Torken: "Va! Gaut zwètte piet zènnen kaffe niet kaat wer'n as'n zoeë lank ooëtgegoot'n is? Moennek em gieën ander zjat gaun ootgiet'n?"

Va: "Zwètte Piet mag allieën mo kaë kaffè, Torken! Slopt nog een bétj'n!"

Torken: "Gétj toch gieën aat of oeijle ne mieë op de stoof gedaun è? Zwètte Piet gaut em anders verbran'n..."

Va: "Nenieë, de stoof es ooët en den askenbak es leig! Zwètte Piet kan gerest dé de ska. Allei doatj a oeëgen na mo toe!

De grote wijzer van de wekker draait amper één keer volledig rond en Torken staat weer aan het ouderlijke bed...

Torken: "Moe, zou Sint-Neklaus al geweest zijn? Ik paas van wel, ik paas da'k èm g'oeerd em."

Moe: "Torken as Sintj-Neklaus ie es zal'n wel iet lauten weten zeker! Zwouëgt en slopt voesj!"

Torken zwijgt, valt in slaap, de kerktoeren slaat 5 uur...

Torken: "Moe! Va! E is dau! Ik èm em g'oeerd! Ik èm boenken op de dee g'oeërd! Stotj op of è kan nie binnen! Spoedj aal'n!"

Moe en va kunnen voor de zoveelste maal naar Torkes bed...

Moe: "Torken da's d'arlogge op de kerk da ge g'oeërd étj! 't Es nog mo vouèf ier'n! Sintj-Neklaus moet oeëk ne kieë rest'n! En zè pjeid moet toch ne kieë drinken oeëk. Allei kom slopt na nog een bétj'n en as'n nog nie geweest eit aske wakker werd, za'k ne kieë nau em bell'n, est't goed?"

Torken: "'k Za nog een bétj'n proberen, mo ik ben zoeë op de zeen'n..."

Torken valt in slaap, in diepe slaap, hij wordt pas wakker als de klok op de kerktoeren 10 keer na elkaar slaat...

Torken: "Moe! Va! Stotj op! Wèr wakker! Moe, va wau zèje gouèl'n? Moe... Va..."

Torken stormt naar beneden (zijn persoonlijk record trapaflopen wordt verpulverd) en ziet zijn schoen...

Torken: "E eit geweest! E eit geweest! Moe, è eit geweest! Va, è eit geweest! Zoeë veel sjokkolat en spékkelooëse en mandarinneskes en speelgoed! Da gaut plezant zijn! Sintj-Neklaus es toch ne brave man, è moe, è va!"

Torken is in de zevende hemel met zijn cadeaus, maar zit toch nog met een paar vragen: hoe komt dat het jeneverglas leeg is en de tas koffie niet... Zou zwarte Piet dan toch geen koude koffie lusten? De kachel brandde en de asbak was niet leeg... Zouden de Pieten dan niet door de schouw, maar langs de voordeur binnengekomen zijn... Misschien wordt het antwoord hier op volgend jaar gegeven...

Marc Muylaert

Gamel, 6 december

Liefste beste Sint,

Ik ben Victor de Lange en ben heel braaf geweest dit jaar. Mijn moe en va zeggen dat ook. Ik heb dit jaar maar 1 keer in de hoek moeten staan. Maar dat was omdat Mil van Kloosken mijn ellebollen had afgepakt en ik hem dan een stamp op zijn skenen ^{heb}gegeven en meester Beir had dat gezien. Ik moest dan op mijn knien knien zitten maar ik had eigenlijk niks gedaan.

Ik zou graag een Zorrokostum hebben en een zwaard dan kan ik vechten tegen de dieren. Ik kan misschien op het paard van nonkel Sus reis rijden. Zorro heeft ook een zwart paard. Ik eet ook heel graag chocolaat. Witte eet ik niet graag.

Dag Sint, ik zet mijn sk schoen klaar.

Uw kaperen,

Victor.

Ik moet geen ellebollen meer hebben want Mil heeft poeve gestaan en is ze nu allemaal kwijt aan mij. Ik heb er nu nigg veel.

Met deze mooie brief naar Sinterklaas en deze schitterende foto van Jean-Pierre Vermeiren (FVR) ronden we dit herfstnummer af.

Wij hopen jullie in GC Het Koetshuis te mogen ontmoeten op 20 november (Muzikaal sprookje) en 4 december (boekvoorstelling 'van Abbeeloos tot Zeppos) of misschien wel op een van onze opendeurdagen (5 november of 3 december in de Erfgoedkelder (GC Het Koetshuis Strijtem).

Maar ook op de eindejaarsdrink van de Erfgoedcel Pajottenland-Zennevallei ontvangen we je met open armen: vrijdag 9 december in het Dominicanessenklooster in Herne.

Of heb je het voelen kriebelen en wil je zelf wel eens een erfgoedartikel schrijven... laat maar komen! Ook je fijne ideeën worden enthousiast onthaald. Kortom, net als de andere 650 lezers ben jij een dikke kameraad van Erfgoed Rausa .